

The background of the slide is a vibrant collage of autumn leaves in shades of yellow, orange, and red, with some green leaves still visible. Two large, dark birds, possibly swans or geese, are shown in flight, their wings spread wide. Several small, stylized red and yellow leaves are scattered throughout the scene. A blue cloud-like shape with a white outline is positioned in the upper center, containing the text 'Тема уроку'.

Тема уроку

**Проблематика твору.
Порівняльна характеристика
Поета і Бертольда**

Мета уроку:

продовжити опрацювання ідейно-художнього змісту поеми казки, зосереджуючи увагу на проблемах і мотивах твору;

охарактеризувати образи героїв, порівнюючи їх;

розвивати культуру зв'язного мовлення, пам'ять, увагу, спостережливість;

уміння висловлювати власні судження про свободу творчості, про вільнолюбство людини;

виховувати почуття поваги, любові до творчості Лесі Українки;

шанувати мистецькі здобутки українців.

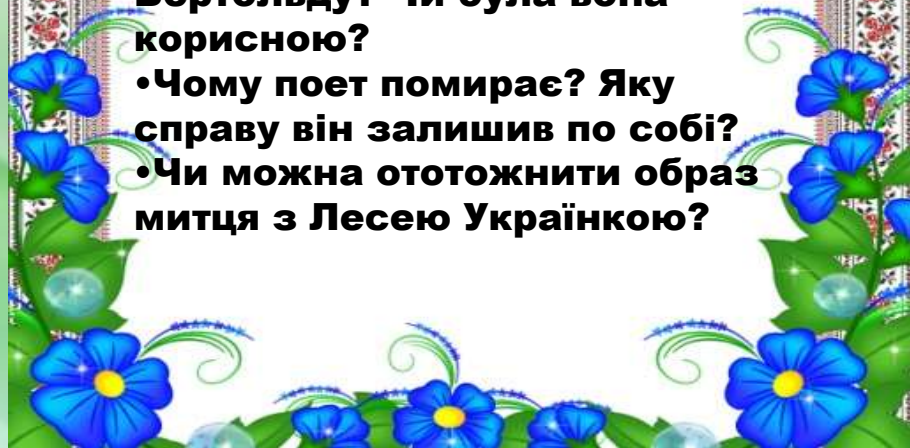
Леся Українка була поетесою-борцем, можливо, тому її цікавили героїчні люди. Вона писала про їхню відданість справі, про їхні поривання до волі. Героєм її творів став борець, обдарований поетичним, мистецьким хистом. Його думки і вчинки близькі та рідні самій поетесі. Велика художня і громадсько-політична сила цього узагальненого образу полягає в тому, що він втілює в собі те краще, що відзначило передових людей її часу.

- Коли ви вперше у творі зустрічаєтеся з поетом?
- Які враження про нього у вас склалися?
- Що є найціннішим для цього героя? Заради чого він живе?
- Як до поета ставляться прості люди, Бертольд?
- Чому герой твору на зло відповідає добром?
- Через що поет байдуже ставиться до золота, слави?
- Яку допомогу надавав митець Бертольду? Чи була вона корисною?
- Чому поет помирає? Яку справу він залишив по собі?
- Чи можна ототожнити образ митця з Лесею Українкою?

Як ви сприйняли лицаря, вперше зустрівшись з ним на сторінках твору
Чому він так зневажливо поставився до поета під час свого полювання?
Яким зображений пан, коли він прийшов до митця з проханням скласти пісню для своєї коханої?
З чим був пов'язаний військовий похід під керівництвом Бертольда?
У чому виявилася жорстокість героя до простого люду після повернення з війни?
Чим Бертольдові не подобався митець?
Через що поет став небезпечним пану?
За що лицар пропонував поетові золото? Як це його характеризує?
Ув'язнення поета — це помста Бертольда за добрі справи митця?

***Інформаційне ґроно до
характеристики образу героя
(записати у зошит)***

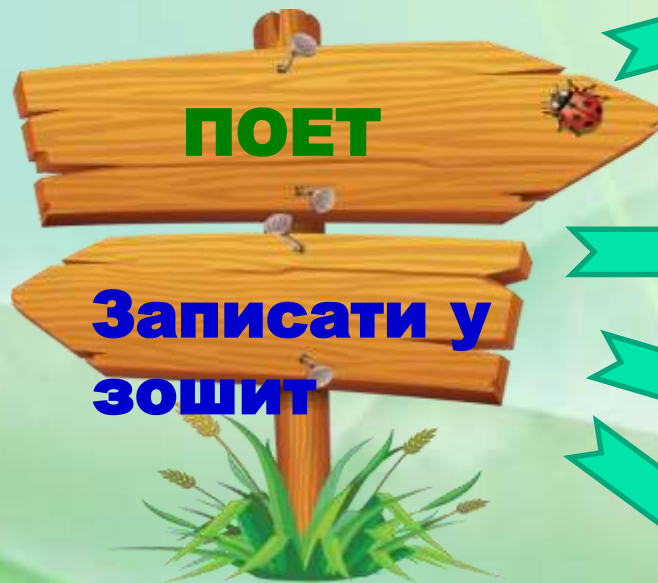

**Гордий, впевнений у своїх
діях і вчинках**

Інформаційне Ґроно до характеристики образу героя

**Гордий, впевнений у своїх
діях і вчинках;
стійкий, сміливий, мужній,
відданий народові;
нещасний, але
талановитий;
«... божа людина»;
«... навесні... оживляв
сумну діброву»;
«лиха не боявся»;
не вмів співати;
«завжди вільний»;
«Я на крилах думки лину»;
поважне ставлення до
простого люду;
на жорстокість відповідає
добром;
його не приваблюють
золото, лаври.**

Висновок:

Упродовж всього твору Леся Українка показує поета у тісному зв'язку з життям і боротьбою свого народу. У своїх піснях поет відображує думки і погляди трудящих мас, і тому його пісні «розходяться по світу стоголосою луною».

Поет любить народ і віддає йому свій великий талант. Живучи серед народу, він ніколи не буває самотній. До нього в убогу хату раз у раз приходила молодь слухати пісні. Зв'язок з народом надавав поетові сили і натхнення для творчості.

Своєю відданою працею для трудящих він заслужив у них велику повагу і довір'я.

Народ уважає його своїм ватажком і під його проводом іде на повстання проти панів:

**Нас таки чимале військо,
Маєм свого отамана,
Він у нас одважний лицар...**

Висновок:

Леся Українка показує поета як людину волелюбну і сміливу. Він гордо і незалежно поводить себе з паном, не схиляється перед його владою і силою, відмовляється від багатства і слави, які пропонує йому Бертольд:

**Не поет, хто забуває
Про страшні народні рани,
Щоб собі на вільні руки
Золоті надіть кайдани!**

Він не скоряється й тоді, коли граф загрожує йому в'язницею. Леся Українка перша в тодішній літературі змалювала образ поета-співця соціальної війни між класами, а не народами.

В образі народного поета-громадянина Леся Українка висловила думку, що поезія повинна служити трудовому народові, допомагати йому у повсякденному житті в боротьбі проти визискувачів.

БЕРТОЛЬДО

**«Лихий такий, край боже»;
гордий, завзятий, упертий;
прагнув до збагачення;
Улесливий і підступний;
корисливий;
зневажливо ставився до
простого люду;
«сліпа» любов до Ізідори;
бездушний;
лякливий, не сприймає
революційних пісень**

Висновок:

В образі графа **Бертольдо** Леся Українка показала ті ворожі народові сили, проти яких борються трудящі. Лицар дивується, коли бачить вплив поетового слова на сільську молодь. Практичний в усьому, позбавлений творчої фантазії, лицар вбачає у цьому «диявольське наводження», чаклування. Поет для лицаря — ворожбит, хоч і допоміг палким і чулим словом повернути до нього горде й неприступне серце панни Ізидори. Бертольдо вирушає воювати до чужих міст. Його військо супроводить пісня про рідний край, який завжди у серці, незважаючи на розлуку. Щасливий і сп'янілий від перемог лицар не чує тих пісень, думаючи про власну звитягу. Та коли щастя відвернулося од нього і в війську почалися чвари, а слухняні раніше вояки рвуться повернути зброю проти нього, його рятує глумлива пісня військових співців про недбалого вояка.

Висновок:

**І знову пісня домоглася свого: вона повернула
воякам відвагу, а з нею й перемогу в бою.
Перемогла не Бертольдова хоробрість, а
поетове слово.**

**Граф Бертольдо зображений жорстоким
експлуататором, пихатим і гоноровитим
паном, вірним слугою короля і ворогом
трудящих. Нікчемний граф все своє життя
проводить в бенкетах та розвагах. Він має
величезні багатства, придбані тяжкою працею
селян, награвовані на війні, але його це не
задовольняє. Бертольдо встановлює нові
податки, мита на панщину.**

**Жорстокість, бундючність і грубість пана
виявляється у його вчинках і словах словах.
Вперше зустрівши поета в лісі, він грубо
наказує йому зійти з дороги:**

**Бачте , - крикнув , - що за птиця !
Чи не встав би ти , небоже?**

Висновок:

Коли поет глузливо відмовився від милостині пана, той, знову спалахнувши, **«крикнув згорда»**: **«Годі жартів! Бо задам тобі я гарту!»**.

Переляканий революційними піснями, в яких поет закликає «пробити пану груди», Бертольдо наказує:

**Гей, ловіть співців, в'яжіте!
У тюрму його, в кайдани!**

Непокірному поетові Бертольдо загрожує:

**...в тюрму його закину,
Там він, клятий, і загине!**

Поряд з погрозами, якими пан хоче примусити поета замовкнути, він вдається до підкупу і лицемірства. Такою мовою Леся Українка характеризує Бертольда як жорстокого деспота й експлуататора.

- За рідний край і життя віддай.
- Ворога напій і нагодуй, а ворог ворогом таки буде.
- Хто людям добра бажає, той і собі має.
- Ласий на гроші, як кіт на сало.
- На язиці медок, а на душі льодок.
- Один гроші складає, а другий мішок шиє.

З поданих прислів'їв виберіть ті, які стосуються

Тема твору : зображення боротьби трудящих проти своїх поневолювачів та ролі і місця поета у визволенні народу від гніту.

Ідея твору : уславлення мужності, цілеспрямованості, віри у щасливе життя (поет); засудження жорстокості, жаги до збагачення, прагнення поневолити народ (Бертольдо).

Основна думка: у пошані народній завжди залишаються ті, хто захищав, відстоював інтереси простого люду, жертвуючи своїм життям.

Проблеми твору (записати):

- роль митця в суспільстві;**
- служіння музі й народові;**
- суть людського щастя,
вдячності;**
- війни заради збагачення.**

Жанр: ліро-епічна соціальна поема-казка.
(Від казки — зачин, події відбуваються в
давноминулі часи, в якійсь невідомій країні,
головні персонажі — поет і Бертольдо —
зустрічаються тричі, як і в казках.)

Композиція. Твір складається з чотирьох
розділів.

Експозиція: знайомство з поетом.

Зав'язка: зустріч поета з Бертольдом.

Кульмінація: конфлікт між
Бертольдом і поетом.

Розв'язка: довічне ув'язнення поета,
його смерть; а поетові нащадки слово
гострее гартують.

Мовно-виражальні засоби:

А) Поетичний синтаксис: антитеза, інверсія, фразеологізми. («Час летів, немов на крилах» «Кажуть весь поміст у пеклі з добрих замірів зложився», «золотих не хочу лаврів», «спіймати вітра в полі»).

б) Тропи (епітети, метафори, порівняння): «сумна діброва», «рими-соколята», «думи-чарівниці»; «сонечко червоне заховалось за діброву», «час летів», «розливався людський стогін всюди хвилиною сумною», «пісні ідуть по людях» і т. д.

в) Лексика твору: загальновживані слова, архаїзми із західноєвропейської літератури, фольклору (граф, графство, герольди).

г) Особливості вірша: в його строфах заримована лише половина рядків.

Золотих не хочу лаврів,
З ними щастя не здобуду,
Як я ними увінчаюсь

То поетом вже не буду. Такі вірші називаються **напівбілими** або **римованими**.

Мовно-виражальні засоби:

Чотиристопний хорей, яким написано «Давню казку», з одного боку, сприяє стрімкому розгортанню сюжету, з другого — наближає вірш до розмовної мови казки, передає ритм часу, протягом якого наростає конфлікт між групами людей.

д) Іронія і сатира в поемі.

В іронічному плані вживаються слова «лицар» і «лицарство» щодо Бертольда та його воїнів. На Україні «лицар» — мужня, саможертвна, благородна людина, захисник волі. Таким лицарем Леся Українка вважала поета:

**Нас таки чимале військо,
Маєм свого отамана,
Він у нас одважний лицар...**

В іронічному плані написані окремі рядки «поетових пісень». У сатиричному плані показано взаємини між графом Бертольдом і народом.

Домашнє завдання:

***Підготуватися до написання
контрольної роботи №2.***

Т. Шевченко і Леся Українка

